

Avdelning
Analysavdelningen
Handläggare
Annika Haglund
08-563 087 28
annika.haglund@uka.se

Datum/ löpnummer 52-5-19 / 12

Universitetskanslersämbetets statistiska analyser är en av formerna för att löpande redovisa utvecklingen inom utbildningen på grundnivå och avancerad nivå samt på forskarnivå. Analyserna innefattar även utvecklingen inom personalområdet och högskolans ekonomi.

Många tidsbegränsat anställda i högskolan – men stora variationer mellan lärosäten

Andelen tidsbegränsat anställda i den forskande och undervisande personalen varierar stort mellan lärosätena. Det gäller såväl de tidsbegränsade anställningarna som baseras på högskolans särskilda reglering som de tidsbegränsade anställningarna som baseras på lagen om anställningsskydd. Andelen tidsbegränsade anställningar utifrån lagen om anställningsskydd är något större, 15 procent, än motsvarande andel tidsbegränsade anställningar som baseras på högskolans särskilda reglering, 13 procent. Vid flera lärosäten överstiger andelen tidsbegränsade anställningar utifrån lagen om anställningsskydd motsvarande andel på arbetsmarknaden i stort.

Inledning

Regeringen har gett UKÄ i uppdrag att utveckla uppföljningen av visstidsanställningarna i högskolan. I den här analysen redovisar vi omfattningen av de olika typer av tidsbegränsade anställningar som förekommer i högskolans forskande och undervisande personal. Syftet med analysen är att ge en bild av de tidsbegränsade anställningarna 2018 på totalnivå och på lärosätetsnivå. Fokus i analysen ligger på att undersöka förekomsten av allmänna visstidsanställningar och vikariat. Det är tidsbegränsade anställningar som används vid sidan av den särskilda reglering av visstidsanställningar som finns i högskolan. Att fokus ligger på dessa anställningar motiveras vi med att allmänna visstidsanställningar och vikariat inte ingår i högskolans karriärstruktur, men är allmänt förekommande i den forskande och undervisande personalen.

Analysen inleds med en beskrivning på övergripande nivå av de olika formerna av tidsbegränsade anställningar i den forskande och undervisande personalen samt deras omfattning. Därefter redogör vi för andelen allmänna visstidsanställningar och vikariat per anställningskategori och forskningsämnesområde.

I statistiken delas den forskande och undervisande personalen in i anställningskategorier och forskningsämnesområden.

Anställningskategorierna är professorer, lektorer, meriteringsanställningar (som består av postdoktorer, forskarassistenter och biträdande lektorer), annan forskande och undervisande personal med doktorsexamen, annan forskande och undervisande personal utan doktorsexamen samt adjunkter.

Forskningsämnesområdena är naturvetenskap, teknik, medicin och hälsovetenskap, lantbruksvetenskap och veterinärmedicin, samhällsvetenskap samt humaniora och konst.

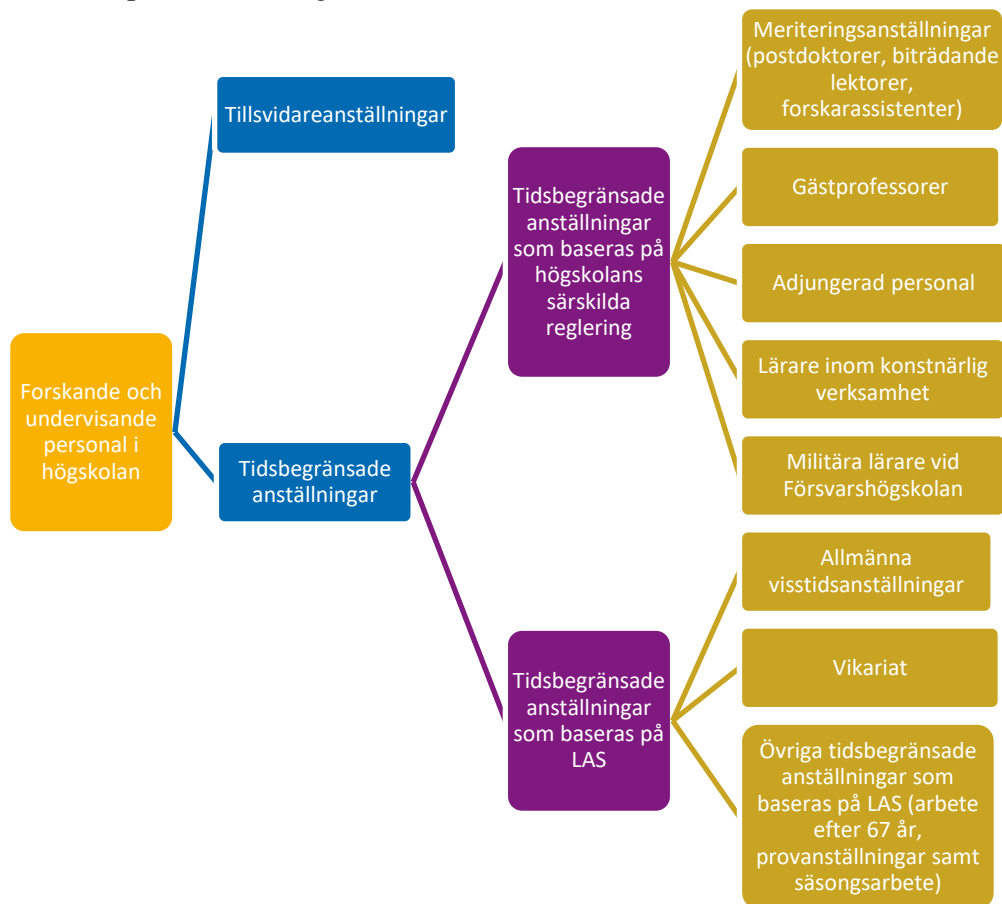
Datum
2019-11-18

Reg.nr
52-5-19 / 12

Av den forskande och undervisande personalen hade 29 procent en tidsbegränsad anställning 2018, mätt i heltidsekvivalenter. Andelen varierade dock stort mellan lärosätena, från 7 till 50 procent på de lärosäten med över 100 heltidsekvivalenter i den forskande och undervisande personalen som ingår i analysen.

Av de tidsbegränsade anställningarna i den forskande och undervisande personalen är många tidsbegränsade utifrån högskoleförordning och kollektivavtal. Det gäller meriteringsanställningar, anställningar av gästprofessorer, adjungerad personal och lärare inom konstnärlig verksamhet. Därutöver anställs militära lärare vid Försvarshögskolan med en tidsbegränsad anställning, där yrkesofficeren är tjänstledig från Försvarsmakten under anställningen vid Försvarshögskolan. Andelen tidsbegränsade anställningar som baseras på högskolans särskilda reglering uppgick till cirka 13 procent.

Vid sidan av tidsbegränsade anställningar som utgår från högskolans särskilda reglering gäller också lagen om anställningsskydd (LAS) i högskolan. Förutom normen, som utgörs av tillsvidareanställning, reglerar LAS olika tidsbegränsade anställningar. Till dessa hör allmän visstidsanställning, vikariat, provanställningar, säsongsarbete och arbete efter 67 år. Andelen tidsbegränsat anställda utifrån den här regleringen uppgick till 15 procent. Figur 1 åskådliggör de olika anställningsformerna som finns i den forskande och undervisande personalen i högskolan.

Figur 1. Anställningsformer för den forskande och undervisande personalen i högskolan

Datum
2019-11-18

Reg.nr
52-5-19 / 12

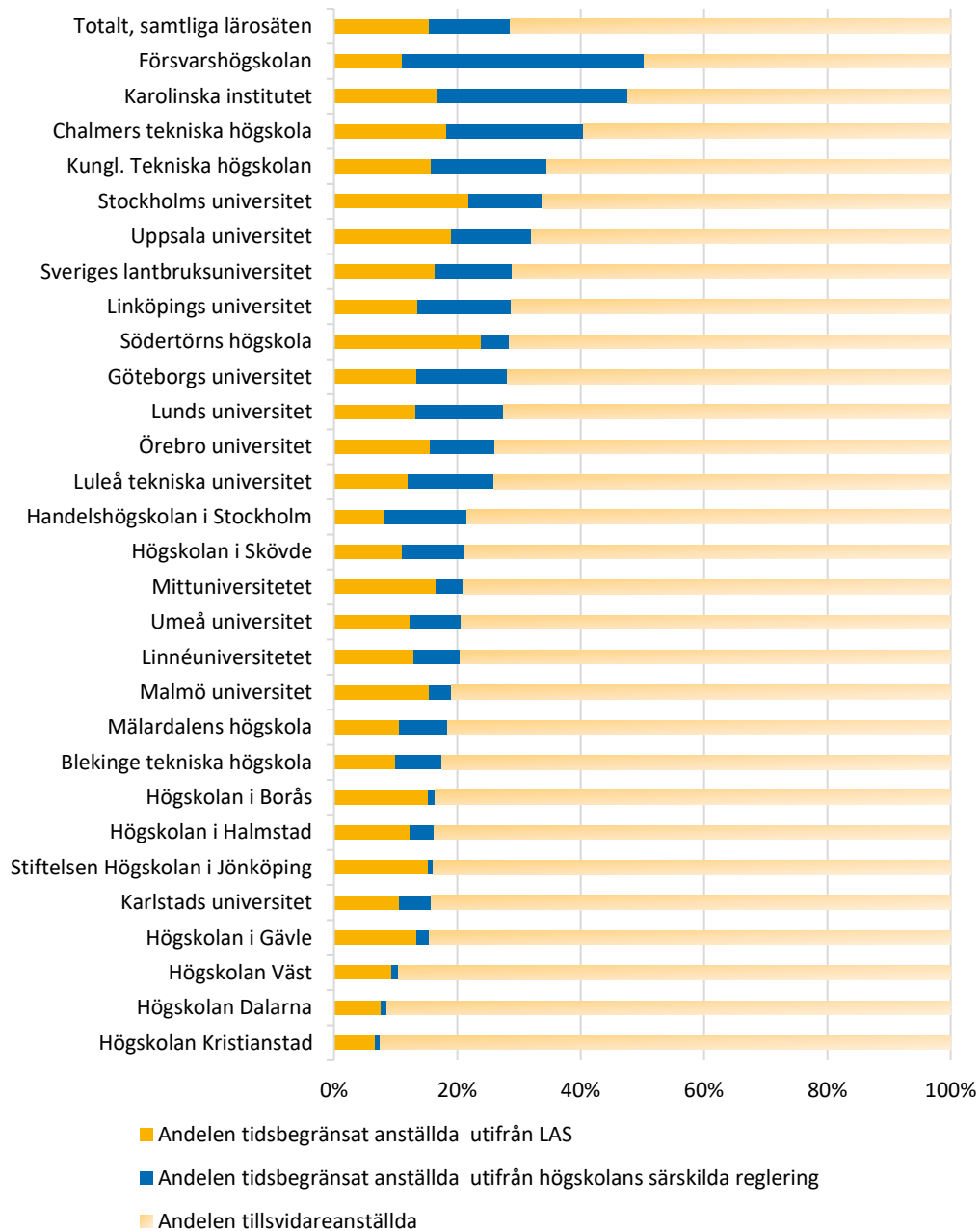
En stor variation i andelen tidsbegränsat anställda mellan lärosäten

Andelen tidsbegränsat anställda utifrån både högskolans särskilda reglering och lagen om anställningsskydd varierar mellan lärosätena, se figur 2. I analysen ingår lärosäten med minst 100 heltidsekvivalenter i den forskande och undervisande personalen för att undvika att den bygger på alltför små siffror. I uppgifterna som avser totalnivån ingår alla svenska lärosäten.

Bland lärosäten med minst 100 heltidsekvivalenter i den forskande och undervisande personalen var andelen tidsbegränsat anställda störst vid Försvarshögskolan, 50 procent och vid Karolinska institutet, 48 procent. Men en stor del av de tidsbegränsade anställningarna vid dessa lärosäten baseras på högskolans särskilda reglering. Vid Försvarshögskolan dominerade anställningar av lärare som har en ordinarie anställning inom försvaret de tidsbegränsade anställningarna och därutöver fanns ett antal biträdande lektorer. Andelen tidsbegränsade anställningar som baserades på LAS var 10 procent av alla anställningar, mätt i heltidsekvivalenter. Vid Karolinska institutet utgjorde meriteringsanställningarna närmare 30 procent av anställningarna och därutöver fanns adjungerade anställda samt ett antal gästprofessorer. Av anställningarna var 17 procent tidsbegränsade anställningar baserade på LAS.

Datum
2019-11-18

Reg.nr
52-5-19 / 12

Figur 2. Andelen tidsbegränsat anställda 2018 utifrån LAS och högskolans särskilda reglering samt andelen tillsvidareanställda, heltidsekvivalenter. Totalt samt vid lärosäten med minst 100 heltidsekvivalenter i den forskande och undervisande personalen.

Andelen tidsbegränsade anställningar var lägst, mellan 7 och 10 procent, vid Högskolan Kristianstad, Högskolan Dalarna och Högskolan Väst.

Datum
2019-11-18Reg.nr
52-5-19 / 12

Andelen tidsbegränsat anställda kvinnor var 29 procent, medan motsvarande andel bland männen var 28 procent. Av kvinnorna hade 17 procent en tidsbegränsad anställning som baserades på LAS, vilket är en något högre andel än motsvarande andel bland männen som var 13 procent. När det gäller anställningar som baseras på högskolans särskilda reglering var andelen 13 procent för båda könen. Vi redovisar inte könsfördelningen på lärosätetsnivå i analysen, eftersom antalet heltidsekvivalenter som statistiken baseras på är relativt litet på många lärosäten. Siffrorna ingår dock i bilagan till analysen.

Meriteringsanställningar de vanligaste tidsbegränsade anställningarna utifrån högskolans särskilda reglering

Vi ska nu närmare undersöka hur de tidsbegränsade anställningarna som baseras på högskolans särskilda reglering fördelar sig på lärosätetsnivå. Det handlar om meriteringsanställningar (en statistisk samlingskategori för vissa typer av anställningar), gästprofessorer, adjungerad personal, lärare inom konstnärlig verksamhet samt militära lärare vid Forsvarshögskolan. Av dessa var meriteringsanställningar vanligast.

Meriteringsanställningarna är ett samlingsbegrepp för anställningar som vanligen är tidsbegränsade utifrån högskolans särskilda reglering och som syftar till att individen ska meritera sig för en fortsatt forskarkarriär. Andelen meriteringsanställningar var cirka 11 procent på totalnivå. När vi jämför lärosäten med minst 100 heltidsekvivalenter var andelen meriteringsanställda av den forskande och undervisande personalen störst vid Karolinska institutet, 27 procent, Chalmers tekniska högskola, 21 procent och Kungl. Tekniska högskolan, 18 procent. Gemensamt för dessa är att de är stora, fackinriktade lärosäten som bedriver forskning och utbildning inom ett eller få forskningsämnesområden. Dessa lärosäten har också en hög andel externa forskningsmedel.

På Högskolan Kristianstad och Högskolan Väst var andelen meriteringsanställningar i den forskande och undervisande personalen lägst, mindre än 1 procent. Vid Högskolan i Borås, Högskolan Dalarna och Stiftelsen Högskolan i Jönköping var andelen cirka 1 procent. Gemensamt för dessa lärosäten är att andelen adjunkter och lektorer av den forskande och undervisande personalen var stor, omkring 80 procent, jämfört med hur det ser ut på totalnivå där andelen var 45 procent.

Meriteringsanställningar består av anställningar för postdoktorer, forskarassistenter och biträdande lektorer. Därutöver finns ett fåtal övriga meriteringsanställningar.

Bland meriteringsanställningarna var anställningar för postdoktorer vanligast, andelen var 7 procent på totalnivå. Störst var andelen postdoktorer av den forskande och undervisande personalen på Chalmers tekniska högskola, 17 procent, Karolinska institutet 16 procent och Kungl. Tekniska högskolan, 14 procent.

Under de senaste åren har antalet forskarassistenter minskat, medan antalet postdoktorer och biträdande lektorer däremot ökat. År 2018 utgjorde anställningar som forskarassistent 2 procent på totalnivå. Andelen sådana anställningar var störst vid Karolinska institutet, 11 procent. Därefter följde Mälardalens högskola och Chalmers tekniska högskola där

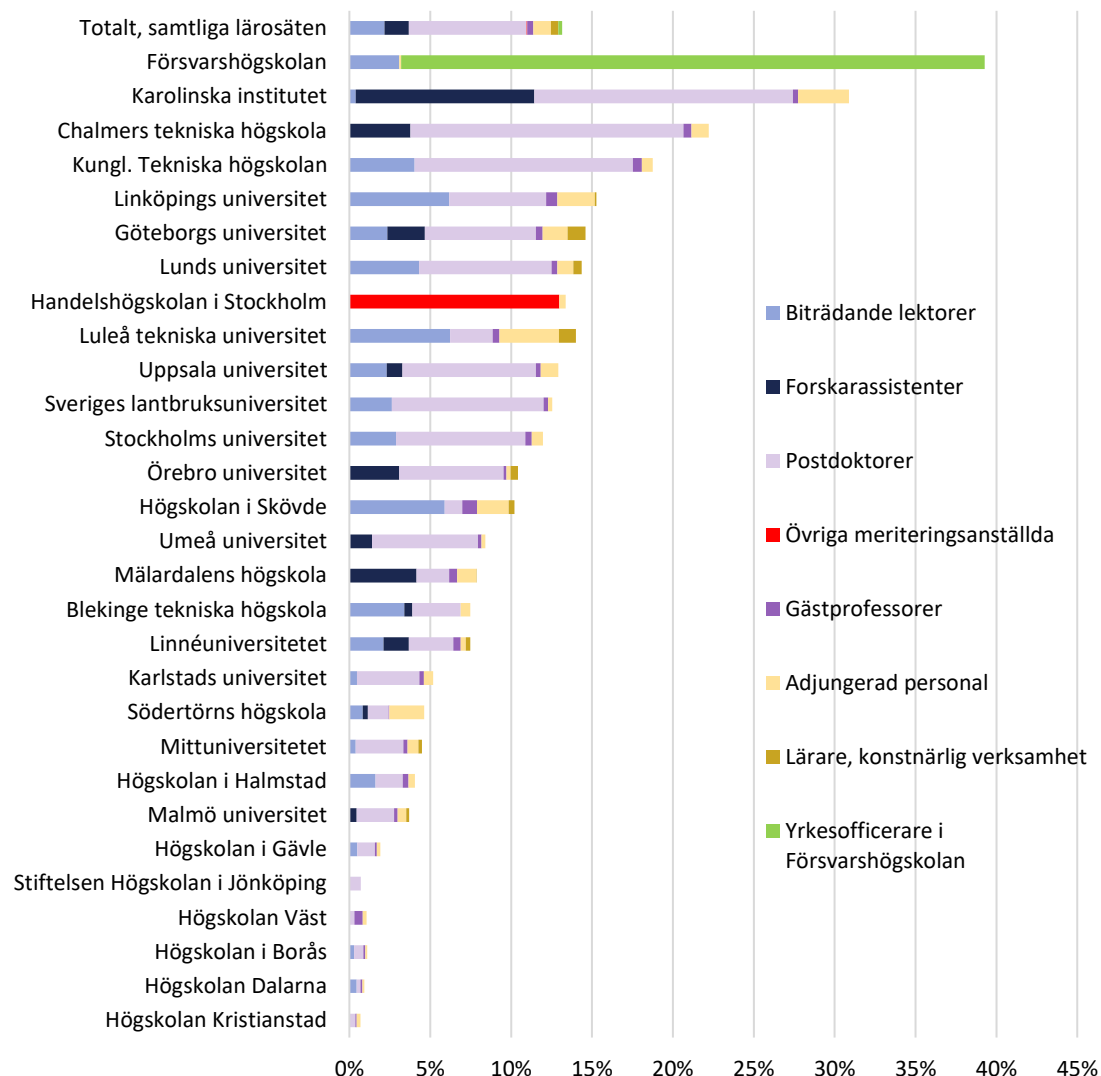
Datum
2019-11-18

Reg.nr
52-5-19 / 12

andelen var 4 procent samt Örebro universitet där andelen var 3 procent. Vid flera lärosäten förekom dock inte några forskarasistenter alls.

Andelen biträdande lektorer var 2 procent på totalnivå. Störst var andelen vid Luleå tekniska universitet och Högskolan i Skövde där dessa anställningar utgjorde 6 procent av heltidsekvivalenterna. Därefter följde Lunds universitet med 4 procent biträdande lektorer och Kungl. Tekniska högskolan där andelen var densamma.

Fördelningen av de olika tidsbegränsade anställningar som baseras på högskolans särskilda reglering redovisas i figur 3. Som framgår av figuren varierar andelen sådana anställningar mycket mellan olika lärosäten.

Figur 3. Andelen tidsbegränsat anställda utifrån högskolans särskilda reglering 2018 på totalnivå totalt samt vid lärosäten med minst 100 heltidsekvivalenter i den forskande och undervisande personalen.

Datum
2019-11-18Reg.nr
52-5-19 / 12

Gästprofessorer

I högskoleförordningen regleras tidsbegränsade anställningar för gästprofessorer. En gästprofessor är en professorskompetent person som under en viss tid anställs som professor vid ett lärosäte där personen normalt inte är verksam. Ofta är gästprofessorerna anställda som professor vid sin ordinarie institution. I andra fall har personen bedömts som professorskompetent i samband med utnämningen till gästprofessor och behöver då inte ha en anställning som professor vid ett annat lärosäte. En anställning som gästprofessor får omfatta högst 5 år. Antalet gästprofessorer omräknat i heltidsekvivalenter var totalt 115, eller 0,4 % av heltidsekvivalenterna.¹ Störst andel gästprofessorer av den forskande och undervisande personalen, 1 procent av heltidsekvivalenterna på respektive lärosäte, fanns vid Högskolan Väst, Högskolan i Halmstad, Mälardalens högskola, Högskolan i Skövde och Linköpings universitet.

Adjungerad personal

Anställningar av adjungerade professorer regleras i högskoleförordningen. Adjungerade professorer kan anställas med en sammanlagd anställningstid på högst 12 år. Därutöver kan adjungerade lärare – med undantag för adjungerade professorer – anställas utifrån ett avtal mellan arbetsmarknadens parter. Läraren har då sin huvudsakliga anställning utanför högskolan och är deltidsanställd vid ett lärosäte. Syftet med en adjungerad anställning är att tillföra sådan kompetens som normalt inte finns i verksamheten genom att anställa personer med erfarenhet från andra områden. Läraren kan anställas upp till 2 år i taget. Normalt är omfattningen cirka 20 procent av en heltidsanställning, men den kan i vissa fall vara större. Det finns ingen bortre gräns för hur länge en anställning som adjungerad lärare kan bestå. Andelen adjungerad personal omräknad i heltidsekvivalenter var 1 procent på totalnivå, eller drygt 330 heltidsekvivalenter. Störst var andelen adjungerad personal av den forskande och undervisande personalen vid Luleå tekniska universitet, 4 procent samt vid Karolinska institutet, 3 procent.

Lärare inom konstnärlig verksamhet

Högskoleförordningen innehåller också reglering av tidsbegränsade anställningar för lärare inom konstnärlig verksamhet där den sammanlagda anställningstiden får omfatta högst tio år. Som motivering till dessa anställningar har regeringen angett att de konstnärliga utbildningarna i högskolan intar en särställning när det gäller behovet av förnyelse. I statistiken har antalet heltidsekvivalenter som baseras på den här regleringen uppskattats till cirka 140 på totalnivå, eller 0,4 procent av den forskande och undervisande personalen.² När vi jämför de lärosäten som ingår i den här analysen var andelen konstnärliga lärare störst vid Luleå tekniska universitet, Lunds universitet och Göteborgs universitet, 1 procent av heltidsekvivalenterna. Notera att analysen endast

¹ Antalet gästprofessorer har uppskattats utifrån anställningar som professor, vilka i statistiken rapporterats som övriga tidsbegränsade anställningar, dock inte inom forskningsämnesgruppen konst som omfattas av en särskild reglering i högskolelagen. Gruppen innehåller heller inte personer över 67 år (dessa anställs tidsbegränsat utifrån LAS) och inte heller adjungerade professorer.

² Uppskattningen innebär att statistiken innehåller alla anställningskategorier i forskningsämnesgruppen konst som har en tidsbegränsad anställning, exklusive adjungerade anställningar, allmänna visstidsanställningar och vikariat. I detta sammanhang är meriteringsanställningar uteslutna, liksom professorer (för att undvika överlappning med gruppen gästprofessorer).

Datum
2019-11-18Reg.nr
52-5-19 / 12

gäller lärosäten med minst 100 heltidsekvivalenter, varför de konstnärliga högskolorna inte ingår i den.

Yrkesofficerare

Tidsbegränsade anställningar för yrkesofficerare finns endast på Försvarshögskolan där dessa uppskattas till cirka 80 heltidsekvivalenter, vilket innebär närmare 40 procent av den forskande och undervisande personalen. Statistiken består av tidsbegränsade anställningar vid Försvarshögskolan som inte är meriteringsanställningar, adjungerade anställningar, gästprofessorer eller allmänna visstidsanställningar eller vikariat.

Störst andel tidsbegränsat anställda utifrån LAS

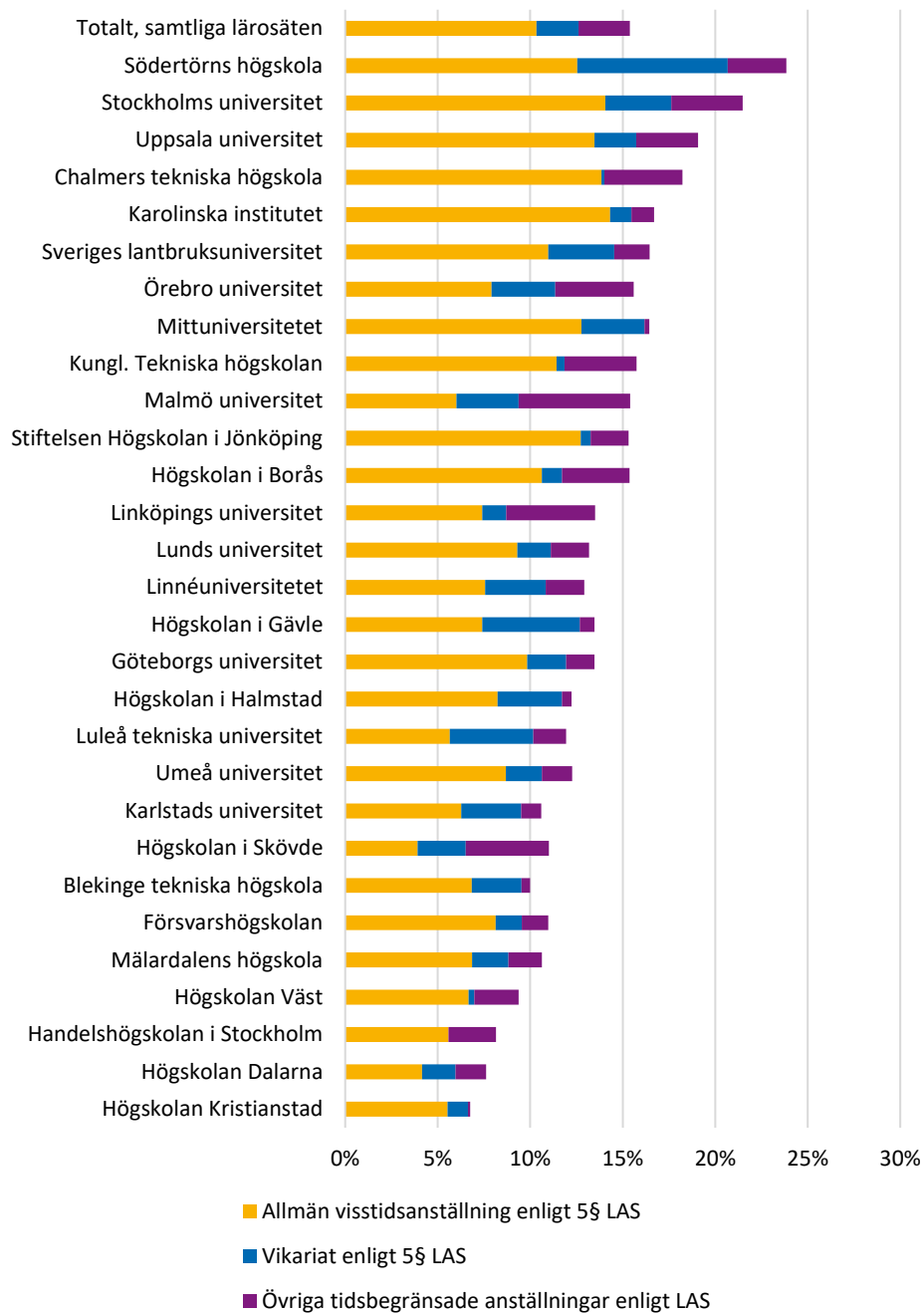
Vi övergår nu till att närmare undersöka tidsbegränsade anställningar som baseras på lagen om anställningsskydd i den forskande och undervisande personalen. En tidsbegränsad anställning som baseras på LAS är den vanligaste formen av tidsbegränsad anställning i den forskande och undervisande personalen och andelen uppgick till 15 procent totalt. Andelen allmänna visstidsanställningar av den forskande och undervisande personalen var 10 procent, andelen vikariat 2 procent och andelen övriga tidsbegränsade anställningar³ som utgår från lagen om anställningsskydd 3 procent, vilket framgår av figur 4.

Av de tidsbegränsade anställningarna i högskolan är det framför allt allmänna visstidsanställningar och vikariat som saknar koppling till en tydlig karriärstruktur i högskolan och därmed riskerar att leda till en återvändsgränd för individen. De övriga tidsbegränsade anställningarna som baseras på LAS är relativt oproblematiske i det här hänseendet. Säsongsarbete är inte vanligt förekommande i högskolan, provanställningar är kortvariga och arbete efter 67 år är inte problematiskt ur ett karriärperspektiv.

³ Andelen övriga tidsbegränsade LAS-anställningar har beräknats genom att från de tidsbegränsade anställningarna utesluta tidsbegränsade anställningar som utgår från högskolans reglering samt allmänna visstidsanställningar och vikariat. Andelen övriga tidsbegränsade anställningar enligt LAS är en beräkning som med största sannolikhet, utifrån en rimlighetsbedömning, överskattar det verkliga antalet, då antalet sådana anställningar blir stort, cirka 850 heltidsekvivalenter, sett till att dessa enbart ska innehålla anställningar av över 67-åringar, provanställningar samt säsongsarbete. Antalet tidsbegränsat anställda över 67-åringar var cirka 200 heltidsekvivalenter i statistiken 2018, men UKÄ saknar uppgifter om antalet provanställningar och omfattningen av säsongsarbete. Att antalet övriga tidsbegränsade LAS-anställningar sannolikt överskattas innebär samtidigt att antalet tidsbegränsade anställningar i övriga kategorier sannolikt underskattas.

Datum
2019-11-18

Reg.nr
52-5-19 / 12

Figur 4. Andelen tidsbegränsat anställda enligt LAS 2018 på totalnivå samt vid lärosäten med minst 100 heltidsekvivalenter i den forskande och undervisande personalen.

Datum
2019-11-18Reg.nr
52-5-19 / 12

Andelen tidsbegränsade anställningar utifrån LAS överstiger motsvarande andel på arbetsmarknaden i stort vid flera lärosäten

Störst var andelen tidsbegränsat anställda enligt LAS vid Södertörns högskola, 24 procent av heltidsekvivalenterna. Därefter följde Stockholms universitet där andelen var 22 procent och Uppsala universitet och Chalmers tekniska högskola med 19 respektive 18 procent.

På arbetsmarknaden i stort gäller enbart LAS som grund för tidsbegränsade anställningar. Andelen tidsbegränsat anställda på arbetsmarknaden i stort var 16,8 procent 2018.⁴ Notera att uppgifterna för arbetsmarknaden i stort gäller antal personer, medan uppgifterna i den här analysen gäller heltidsekvivalenter. Andelen tidsbegränsat anställda är generellt större när den beräknas utifrån antal personer jämfört med antal heltidsekvivalenter. Andelen tidsbegränsat anställda i högskolan var totalt 29 procent beräknat i heltidsekvivalenter, men 34 procent räknat i andel personer med en tidsbegränsad anställning.⁵ Då andelen heltidsekvivalenter med en tidsbegränsad anställning utifrån lagen om anställningsskydd överstiger 16,8 procent på ett lärosäte kan man därför utgå från att andelen är större än på arbetsmarknaden i stort. Detta gäller följande lärosäten som ingår i analysen: Södertörns högskola, Stockholms universitet, Uppsala universitet och Chalmers tekniska högskola. På ytterligare ett antal lärosäten: Karolinska institutet, Sveriges lantbruksuniversitet, Mittuniversitetet, Kungl. Tekniska högskolan, Malmö universitet, Stiftelsen Högskolan i Jönköping och Högskolan i Borås, var andelen tidsbegränsade anställningar utifrån LAS mellan 15 och 16 procent. Notera att uppgifter om allmänna visstidsanställningar och vikariat ingår i statistiken från och med 2016. Att uppgifterna är relativt nya resulterar i en viss osäkerhet i statistiken, framför allt på lärosätetsnivå.

Vi har jämfört andelen tidsbegränsat anställda utifrån LAS med arbetsmarknaden i stort, men när det gäller högskolan kan man fråga sig om detta är en helt rättvisande jämförelse. Många av anställningarna i högskolan förutsätter att den anställda ska ha en doktorsexamen, vilket innebär att det är fråga om högkvalificerad arbetskraft som besitter förkunskaper som krävt investeringar i form av många års studier. Dessa krav gäller inte i lika hög grad på arbetsmarknaden i stort. Statistik om andelen tidsbegränsat anställda på arbetsmarknaden i stort som har en högskoleutbildning eller doktorsexamen publiceras för närvarande inte, varför en sådan jämförelse inte har gjorts i den här analysen. Utmärkande för högskolan är också, att tidsbegränsade anställningar som baseras på LAS varvas med övriga tidsbegränsade anställningar i högskolan som baseras på högskolans särskilda reglering, vilket inte är fallet på arbetsmarknaden i stort.

Andelen allmänna visstidsanställningar och vikariat störst bland annan forskande och undervisande personal

Såsom vi tidigare konstaterat är det framför allt allmänna visstidsanställningar och vikariat som kan vara problematiska utifrån ett karriärperspektiv i högskolan. Allmänna

⁴ Källa Sysselsatta 15-74 år , Arbetskraftsundersökningarna - SCB 2018, 1 000-tal efter kön, ålder och anknytningsgrad till arbetsmarknaden.

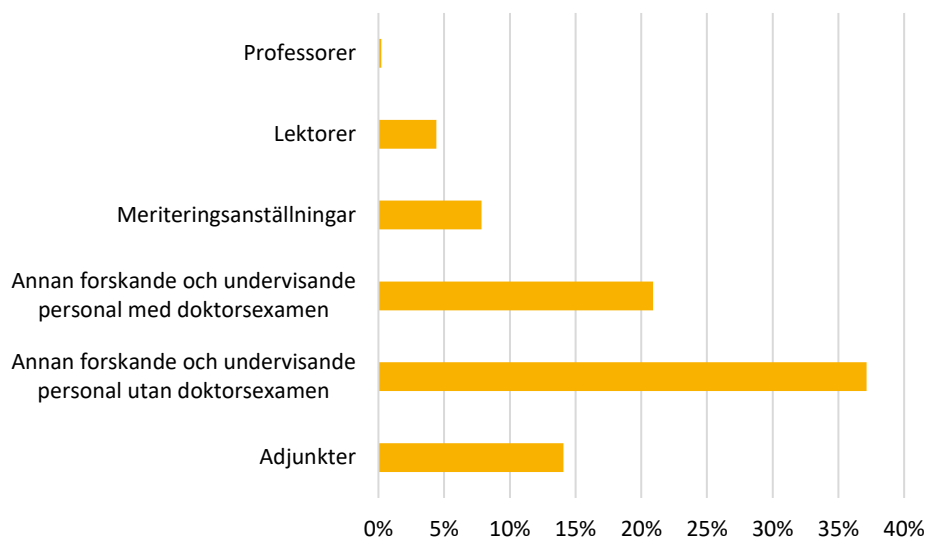
⁵ Mätt i antal personer var andelen tidsbegränsat anställda baserat på LAS 19 procent - en andel som överstiger andelen på arbetsmarknaden i stort som var 16,8 procent. Andelen tidsbegränsat anställda utifrån högskolans särskilda reglering var 15 procent mätt i antal personer.

Datum
2019-11-18

Reg.nr
52-5-19 / 12

visstidsanställningar och vikariat hör inte till högskolans särskilt reglerade tidsbegränsade anställningar, vilket innebär att dessa kan leda till att individer hamnar i en karriärmässig återvändsgränd. Att allmänna visstidsanställningar och vikariat också kan varvas med övriga tidsbegränsade anställningar i högskolan kan leda till att individer under lång tid har en tidsbegränsad anställning i högskolan. I det följande undersöker vi därför dessa anställningar närmare med fokus på hur de fördelar sig på olika anställningskategorier och forskningsämnesområden.

Andelen allmänna visstidsanställningar och vikariat varierar i olika anställningskategorier. Störst var andelen allmänna visstidsanställningar och vikariat i kategorin annan forskande och undervisande personal utan doktorsexamen, 37 procent. Därefter följde annan forskande och undervisande personal med doktorsexamen där andelen var drygt 20 procent samt adjunkter med 14 procent allmänna visstidsanställningar och vikariat. I de övriga anställningskategorierna var andelen allmänna visstidsanställningar och vikariat betydligt lägre, vilket framgår av figur 5 nedan.

Figur 5. Andelen allmänna visstidsanställningar och vikariat i olika anställningskategorier 2018

Vi ska nu analysera hur allmänna visstidsanställningar och vikariat fördelar sig per anställningskategori och lärosäte. I de uppgifter som presenteras på totalnivå ingår alla lärosäten. I analysen på lärosätetsnivå ingår liksom tidigare lärosäten med minst 100 heltidsekvivalenter i personalen, men ett ytterligare villkor är att lärosätet har minst 50 heltidsekvivalenter i den anställningskategori som undersöks. Detta för att undvika att små siffror får alltför stort genomslag vid presentationen av andelar.

Få allmänna visstidsanställningar bland professorer

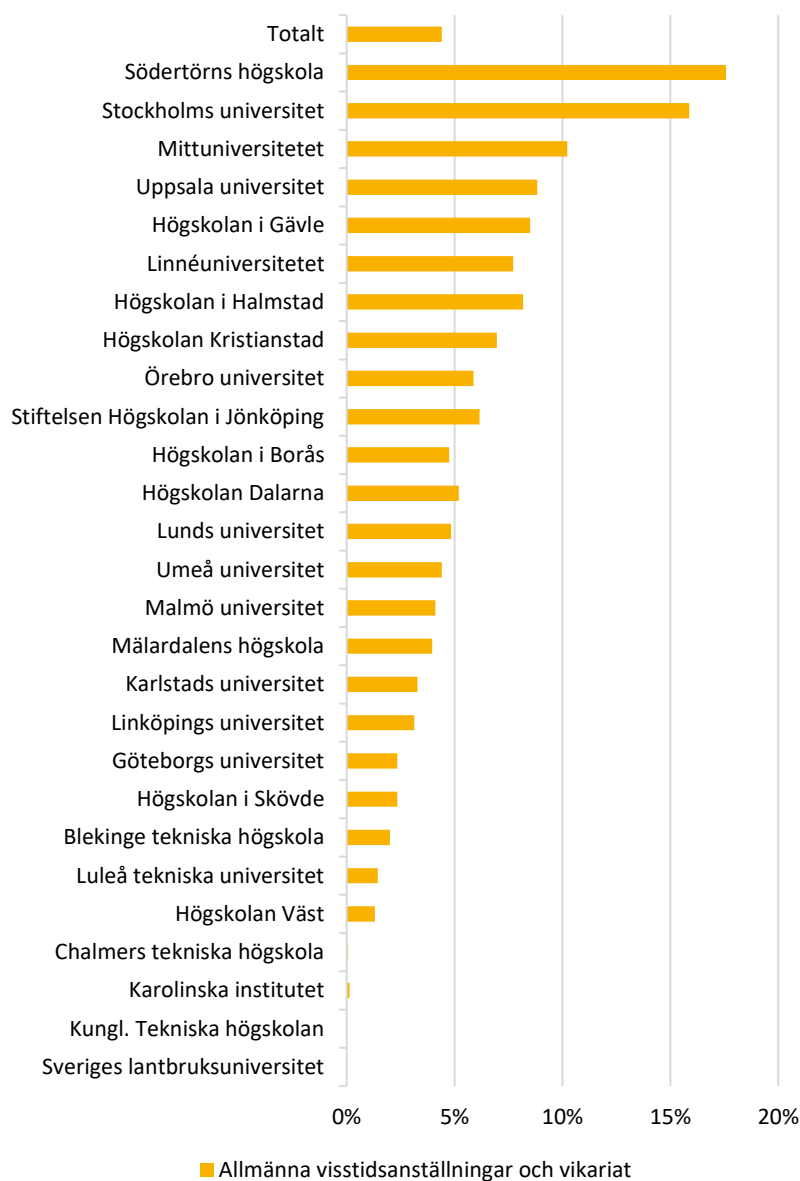
Av professorerna hade de allra flesta, 93 procent av heltidsekvivalenterna, en tillsvidareanställning. Bland professorerna utgår tidsbegränsade anställningar i regel från högskolans särskilda reglering och antalet allmänna visstidsanställningar var 11 heltidsekvivalenter, eller 0,2 procent av de anställda. Inga vikariat fanns inom

Datum
2019-11-18

Reg.nr
52-5-19 / 12

anställningskategorin. Vi analyserar inte fördelningen per lärosäte, eftersom totalantalet är så litet.

Andelen allmänna visstidsanställningar och vikariat 6 procent bland lektorer
Av lektorerna hade 6 procent en allmän visstidsanställning eller ett vikariat. Variationen på lärosätetsnivå i andelen allmänna visstidsanställningar och vikariat framgår av figur 6. Störst var andelen allmänna visstidsanställningar och vikariat bland lektorerna vid Södertörns högskola, 18 procent, följt av Stockholms universitet, 16 procent och Mittuniversitetet, 10 procent.

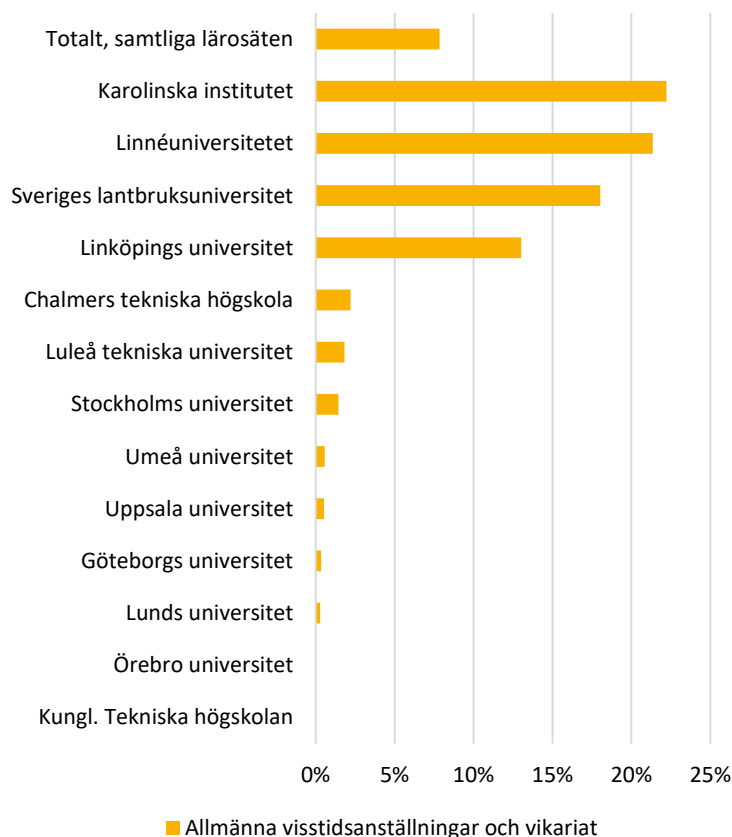
Figur 6. Andelen allmänna visstidsanställningar och vikariat bland lektorer, totalt och på lärosäten med över 50 heltidsekvivalenter i anställningskategorin 2018

Datum
2019-11-18

Reg.nr
52-5-19 / 12

Av meriteringsanställningarna var 8 procent allmänna visstidsanställningar. Meriteringsanställningar är ett samlingsbegrepp för anställningar som är tidsbegränsade utifrån högskolans särskilda reglering och som syftar till att individen ska meritera sig för en fortsatt forskarkarriär. I statistiken för 2018 var 91 procent av meriteringsanställningarna tidsbegränsade utifrån den här regleringen. Därutöver var 8 procent av meriteringsanställningarna allmänna visstidsanställningar. Antalet vikariat var litet och understeg 10 heltidsekvivalenter. Andelen tillsvidareanställningar var 1 procent på totalnivå.

På lärosäten med över 50 meriteringsanställningar (heltidsekvivalenter) fanns en variation framför allt när det gällde andelen allmänna visstidsanställningar, se figur 7. Vid Karolinska institutet, Linnéuniversitetet, Sveriges lantbruksuniversitet och Linköpings universitet var andelen allmänna visstidsanställningar bland meriteringsanställda störst, mellan 13 och 22 procent. På övriga lärosäten var andelen betydligt lägre, 0-2 procent.

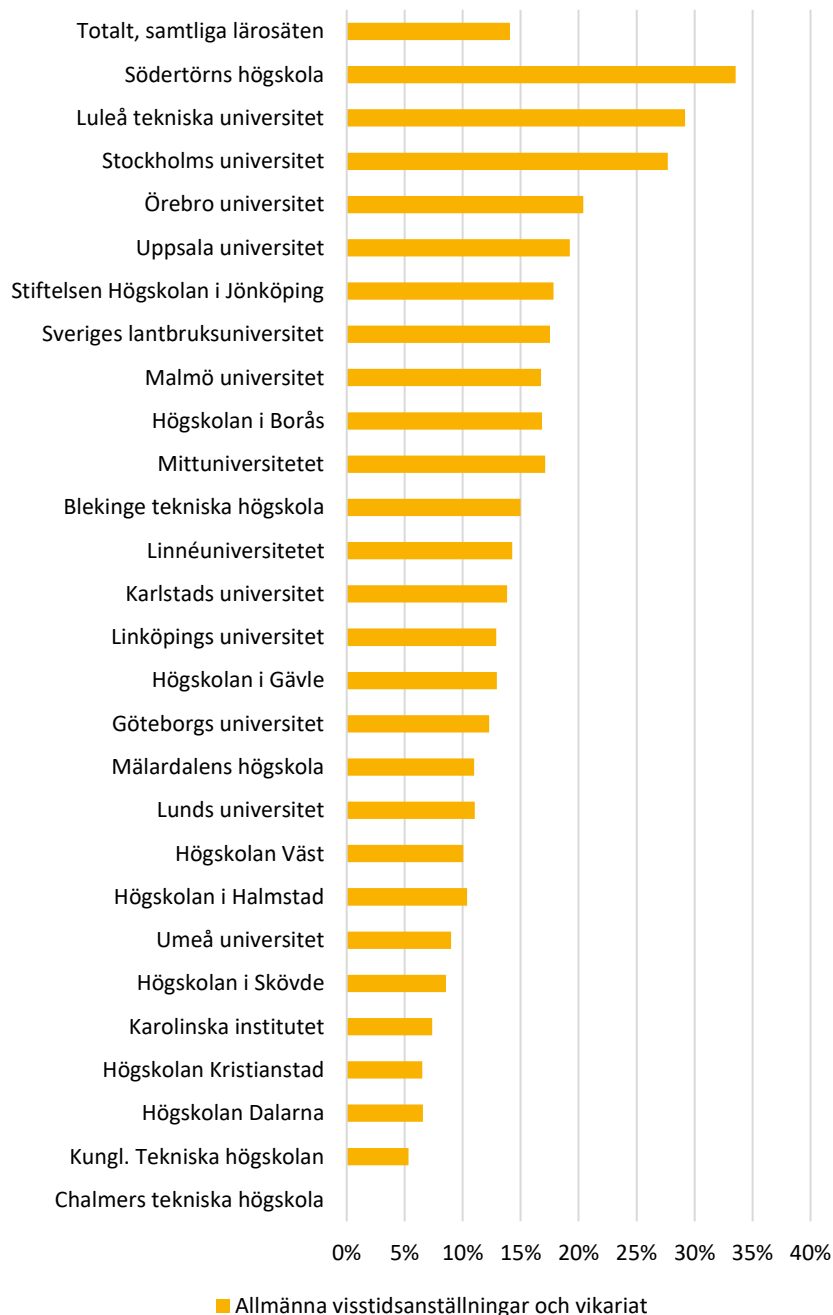
Figur 7. Andelen allmänna visstidsanställningar och vikariat bland meriteringsanställningar på totalnivå och på lärosäten med över 50 heltidsekvivalenter i kategorin 2018

Av adjunkterna hade 14 procent en allmän visstidsanställning eller ett vikariat. Bland adjunkterna var andelen allmänna visstidsanställningar och vikariat 14 procent på totalnivå, vilket framgår av figur 8 nedan. Av lärosätena med över 50 heltidsekvivalenter

Datum
2019-11-18

Reg.nr
52-5-19 / 12

i anställningskategorin var andelen allmänna visstidsanställningar och vikariat störst, 34 procent, vid Södertörns högskola. Därefter följde Luleå tekniska högskola med 29 procent allmänna visstidsanställningar och vikariat samt Stockholms universitet där andelen var 28 procent.

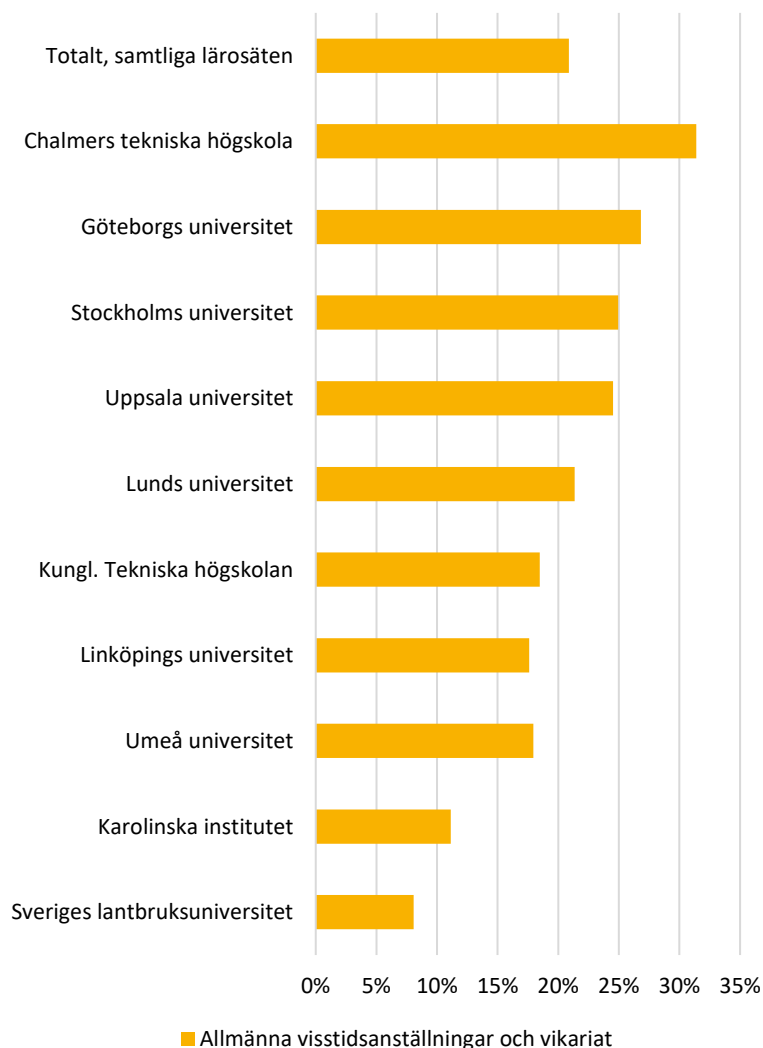
Figur 8. Andelen allmänna visstidsanställningar och vikariat bland adjunkter på totalnivå och på lärosäten med över 50 heltidsekvivalenter i kategorin 2018

Datum
2019-11-18

Reg.nr
52-5-19 / 12

Bland annan forskande och undervisande personal med doktorsexamen hade en femtedel en allmän visstidsanställning eller ett vikariat

I anställningskategorin annan forskande och undervisande personal med doktorsexamen var andelen allmänna visstidsanställningar och vikariat 21 procent, se figur 9. Den vanligaste anställningsbenämningen i den här kategorin är forskare. På lärosäten med över 50 heltidsekvivalenter i anställningskategorin var andelen allmänna visstidsanställningar och vikariat störst vid Chalmers tekniska högskola, 31 procent åtföljt av Göteborgs universitet, 25 procent och Stockholms universitet, 25 procent.

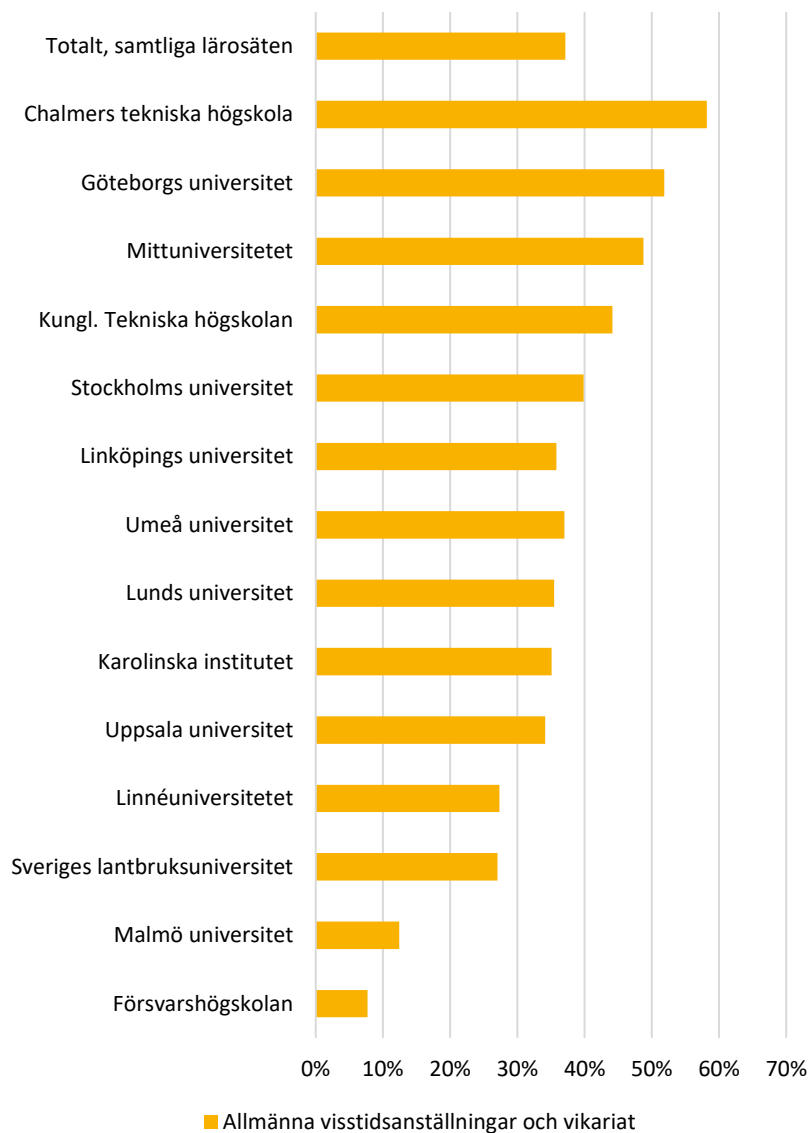

Figur 9. Andelen allmänna visstidsanställningar och vikariat bland annan forskande och undervisande personal med doktorsexamen på totalnivå och på lärosäten med över 50 heltidsekvivalenter i anställningskategorin 2018

Datum
2019-11-18

Reg.nr
52-5-19 / 12

Drygt en tredjedel av annan forskande och undervisande personal utan doktorsexamen hade en allmän visstidsanställning eller ett vikariat. Vi ska nu analysera den anställningskategori där andelen allmänna visstidsanställningar och vikariat var störst. Bland annan forskande och undervisande personal utan doktorsexamen var andelen allmänna visstidsanställningar och vikariat 37 procent. Anställda i den här kategorin har många olika anställningsbenämningar, de vanligaste benämningarna är forskare, forskningsassistent och forskningsingenjör. På lärosäten med över 50 heltidsekvivalenter i anställningskategorin var andelen allmänna visstidsanställningar och vikariat störst vid Chalmers tekniska högskola, 58 procent, vilket framgår av figur 10 nedan. Därefter följde Göteborgs universitet med 52 procent allmänna visstidsanställningar och vikariat.

Figur 10. Andelen allmänna visstidsanställningar och vikariat bland annan forskande och undervisande personal utan doktorsexamen på totalnivå och på lärosäten med över 50 heltidsekvivalenter i kategorin 2018

Datum
2019-11-18

Reg.nr
52-5-19 / 12

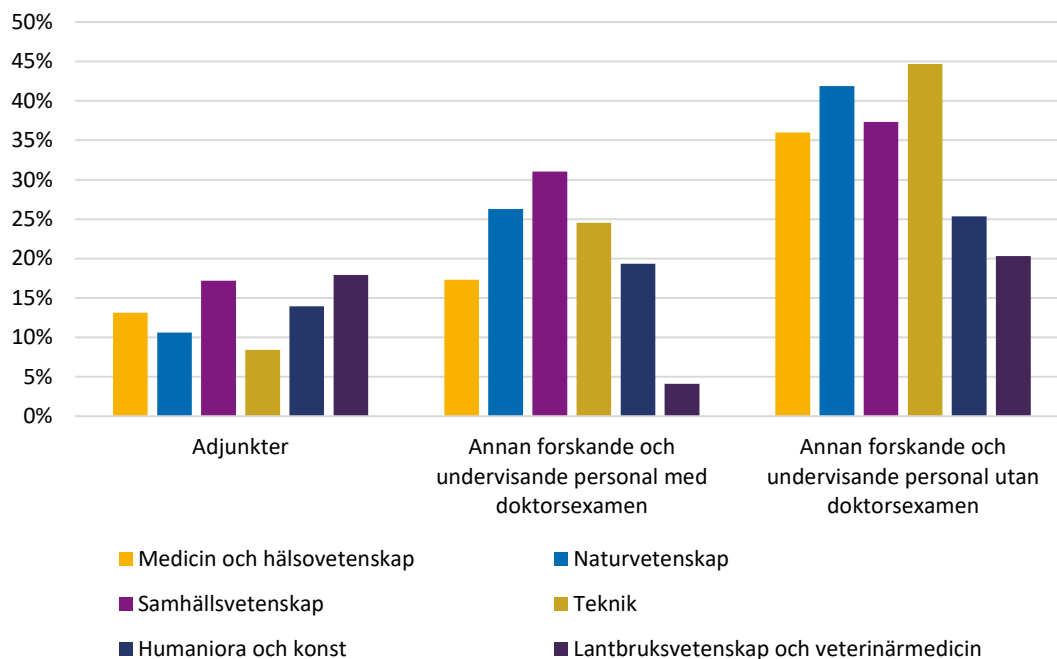
Andelen allmänna visstidsanställningar och vikariat störst i medicin och hälsovetenskap samt naturvetenskap

Utöver att andelen allmänna visstidsanställningar och vikariat varierar i olika anställningskategorier och på olika lärosäten finns även en variation utifrån forskningsämnesområde.

Störst var andelen allmänna visstidsanställningar och vikariat i medicin och hälsovetenskap samt naturvetenskap där den var 14 procent. I samhällsvetenskap var andelen 12 procent och i teknik, humaniora och konst samt lantbruksvetenskap och veterinärmedicin 11 procent.

Vi ska nu närmare analysera andelen allmänna visstidsanställningar och vikariat per forskningsämnesområde och anställningskategori. Vi inleder med de tre anställningskategorier där andelen allmänna visstidsanställningar och vikariat var störst, det vill säga bland adjunkterna och annan forskande och undervisande personal med och utan doktorsexamen. Dessa redovisas i figur 11 nedan.

Bland adjunkterna var andelen allmänna visstidsanställningar och vikariat störst i lantbruksvetenskap och veterinärmedicin, 18 procent samt samhällsvetenskap, 17 procent. Lägst var andelen i teknik, 8 procent.

Figur 11. Andelen allmänna visstidsanställningar och vikariat per forskningsämnesområde bland adjunkter och annan forskande och undervisande personal med och utan doktorsexamen.

Datum
2019-11-18

Reg.nr
52-5-19 / 12

Bland annan forskande och undervisande personal med doktorsexamen var andelen allmänna visstidsanställningar och vikariat störst i samhällsvetenskap där den var 31 procent. Därefter följde naturvetenskap med 26 procent och teknik med 25 procent.

När det gäller annan forskande och undervisande personal utan doktorsexamen var andelen allmänna visstidsanställningar och vikariat störst i teknik, 45 procent och naturvetenskap, 42 procent.

Bland lektorerna var andelen allmänna visstidsanställningar och vikariat störst i humaniora och konst, 10 procent samt i samhällsvetenskap, 7 procent.

I kategorin meriteringsanställningar var andelen allmänna visstidsanställningar och vikariat störst i lantbruksvetenskap och veterinärmedicin, 19 procent samt medicin och hälsovetenskap 14 procent.

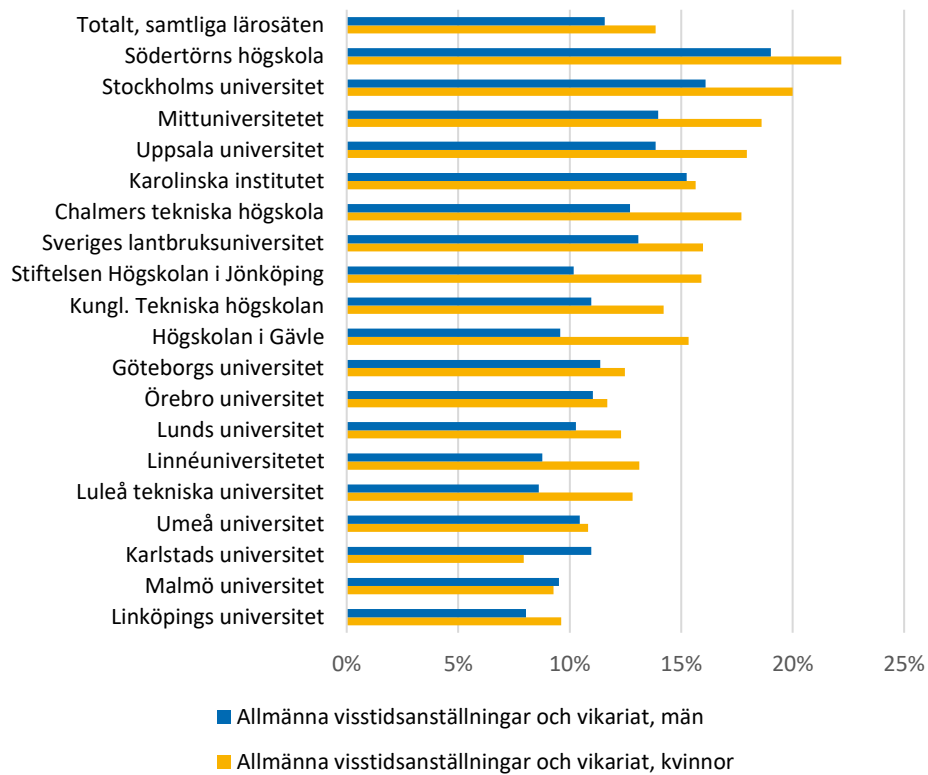
Andelen allmänna visstidsanställningar och vikariat bland professorerna var låg och andelen var mindre än 0,5 procent inom alla forskningsämnesområden förutom inom humaniora och konst där den var 1 procent.

Andelen kvinnor med en allmän visstidsanställning eller ett vikariat något större än andelen män

På totalnivå hade 14 procent av kvinnorna en allmän visstidsanställning eller ett vikariat, medan motsvarande andel för männen var 12 procent. Antalet män eller kvinnor som har en allmän visstidsanställning eller ett vikariat är relativt litet på många lärosäten. Vi har därför valt att i analysen inkludera de lärosäten som har minst 50 heltidsekvivalenter som har en allmän visstidsanställning eller ett vikariat. På vissa lärosäten blir antalet kvinnor och män som analysen baseras på ändå relativt litet på de lärosäten som inkluderas och jämförelser bör göras med försiktighet. Materialet visar på att andelen kvinnor med en allmän visstidsanställning eller ett vikariat på flertalet lärosäten är några procentenheter större än motsvarande andel män, vilket framgår av figur 12. Skillnaden mellan andelen kvinnor och män med en allmän visstidsanställning eller ett vikariat varierar mellan 0 och 6 procentenheter på lärosätetsnivå. Ett undantag är Karlstads universitet där andelen män med en allmän visstidsanställning eller ett vikariat är 3 procentenheter större än motsvarande andel kvinnor.

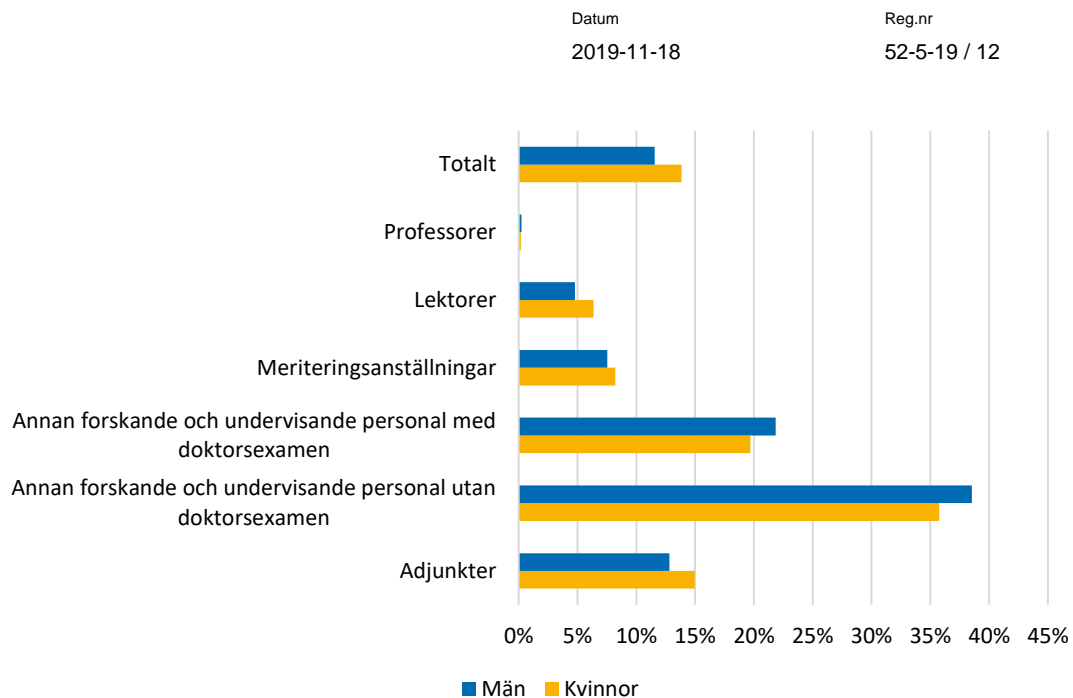
Datum
2019-11-18

Reg.nr
52-5-19 / 12

Figur 12. Andelen allmänna visstidsanställningar och vikariat, kvinnor och män. Lärosäten med minst 50 allmänna visstidsanställningar eller vikariat.

I det följande ska vi närmare undersöka andelen män och kvinnor med en allmän visstidsanställning eller ett vikariat i olika anställningskategorier. Som framgår av figur 13 var andelen kvinnor med en allmän visstidsanställning eller ett vikariat större än andelen män bland adjunkterna (15 procent bland kvinnor och 13 procent bland män) samt bland lektorerna (6 procent bland kvinnor och 5 procent bland män).

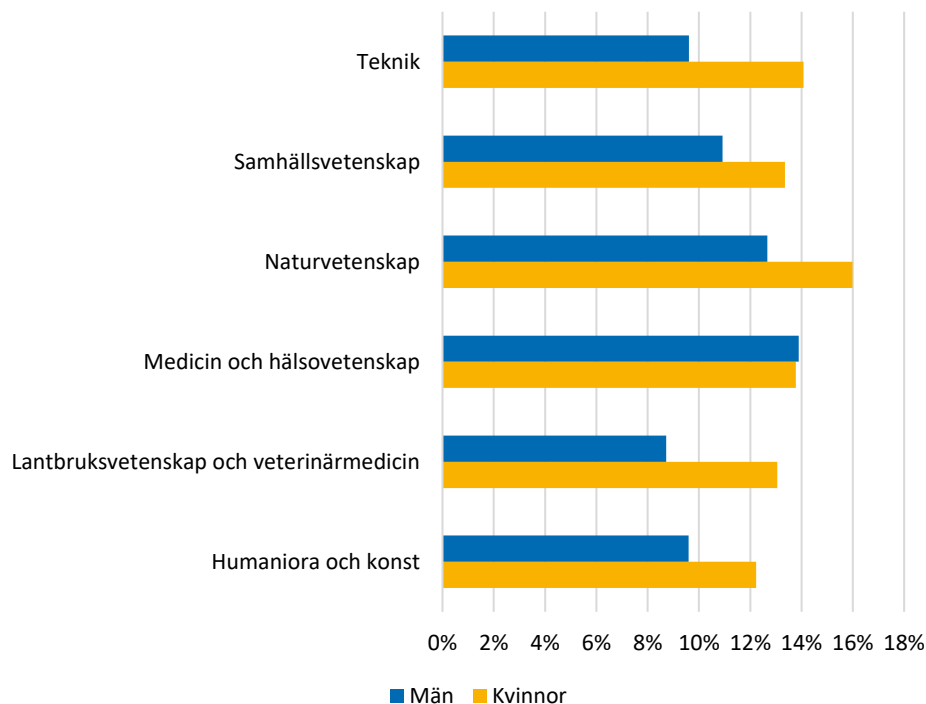

Figur 13. Andelen allmänna visstidsanställningar och vikariat inom olika anställningskategorier, kvinnor och män 2018.

Andelen män med allmän visstidsanställning eller vikariat var större än andelen kvinnor bland annan forskande och undervisande personal med doktorexamen, 22 procent män och 20 procent kvinnor och bland annan forskande och undervisande personal utan doktorexamen, 39 procent män och 36 procent kvinnor. Andelen män och kvinnor med allmän visstidsanställning eller vikariat var densamma bland meriteringsanställningarna, 8 procent, samt bland professorerna, 0,2 procent. Vi kan alltså konstatera att några större skillnader mellan kvinnor och män inte förekommer när man jämför andelen allmänna visstidsanställningar och vikariat i olika anställningskategorier.

När man jämför andelen kvinnor och män med en allmän visstidsanställning eller ett vikariat inom olika forskningsämnesområden (se figur 14) ser vi att andelen kvinnor var några procentenheter större än motsvarande andel män inom alla forskningsämnesområden. Undantaget var medicin och hälsovetenskap där andelen var 14 procent för både kvinnor och män. I teknik var andelen kvinnor med en allmän visstidsanställning eller ett vikariat 14 procent bland kvinnor och 10 procent bland män. I samhällsvetenskap var andelen 13 procent för kvinnor och 11 procent för män. I naturvetenskap var andelen 16 procent för kvinnor och 13 procent för män, i lantbruksvetenskap och veterinärmedicin 13 procent för kvinnor och 9 procent för män och i humaniora och konst 12 procent för kvinnor och 10 procent för män.

Datum
2019-11-18

 Reg.nr
52-5-19 / 12

Figur 14. Andelen allmänna visstidsanställningar och vikariat inom olika forskningsämnesområden, kvinnor och män 2018.

Sammanfattning

I högskolans forskande och undervisande personal är tidsbegränsade anställningar vanligt förekommande. De tidsbegränsade anställningarna utgjorde 29 procent av alla anställningar (mätt i heltidsekvivalenter) 2018. På lärosäten med över 100 heltidsekvivalenter i den forskande och undervisande personalen varierade andelen tidsbegränsat anställda mellan 7 och 50 procent.

Att andelen tidsbegränsat anställda är stor i högskolan beror delvis på att både högskoleförordning och kollektivavtal innehåller reglering av tidsbegränsade anställningar som är specifika för högskolan. Dessa anställningar är meriteringsanställningar, gästprofessorer, adjungerad personal, lärare i konstnärlig verksamhet samt yrkesofficerare i Försvarshögskolan. Andelen tidsbegränsat anställda som baseras på den här regleringen var 13 procent på totalnivå. På lärosäten med minst 100 heltidsekvivalenter i den forskande och undervisande personalen varierade andelen mellan 1 och 40 procent.

Vid sidan av dessa tidsbegränsade anställningar gäller lagen om anställningsskydd, LAS, även i högskolan. Andelen tidsbegränsade anställningar utifrån LAS utgjorde 15 procent 2018, vilket alltså är en något större andel än andelen tidsbegränsat anställda utifrån högskolans särskilda reglering. På lärosäten med minst 100 heltidsekvivalenter varierade andelen mellan 7 och 24 procent.

Datum
2019-11-18

Reg.nr
52-5-19 / 12

Tidsbegränsade anställningar som baseras på LAS tillhör inte högskolans karriärstruktur och det är framför allt dessa anställningar som kan leda till en karriärmässig återvändsgränd för individen. UKÄ:s statistik visar att andelen tidsbegränsade anställningar utifrån LAS överstiger motsvarande andel på arbetsmarknaden i stort vid flera lärosäten. Utmärkande för högskolan i jämförelse med arbetsmarknaden i stort är också, att tidsbegränsade anställningar som baseras på LAS kan varvas med övriga tidsbegränsade anställningar i högskolan som baseras på högskolans särskilda reglering, vilket inte är fallet på arbetsmarknaden i stort.

Vi har i analysen jämfört andelen tidsbegränsat anställda utifrån LAS med arbetsmarknaden i stort, men när det gäller högskolan kan man fråga sig om detta är en helt rättvisande jämförelse. Många av anställningarna i högskolan förutsätter att den anställda ska ha en doktorsexamen, vilket innebär att det är fråga om högkvalificerad arbetskraft som besitter förkunskaper som krävt investeringar i form av många års studier. Dessa krav gäller inte i lika hög grad på arbetsmarknaden i stort. Statistik om andelen tidsbegränsat anställda på arbetsmarknaden i stort som har en högskoleutbildning eller doktorsexamen publiceras för närvarande dock inte, varför någon sådan jämförelse inte har kunnat göras i den här analysen.

Allmänna visstidsanställningar och vikariat var vanligast förekommande i anställningskategorierna annan forskande och undervisande personal med och utan doktorsexamen där andelen var 21 respektive 37 procent.

Andelen kvinnor med en tidsbegränsad anställning i form av en allmän visstidsanställning eller ett vikariat var något större än andelen män, 14 respektive 12 procent. När man jämför andelen kvinnor och män inom olika forskningsämnesområden var andelen kvinnor med en allmän visstidsanställning eller ett vikariat större än motsvarande andel män som hade en sådan anställning inom alla forskningsämnesområden utom medicin och hälsovetenskap där andelen var densamma.

Datum
2019-11-18Reg.nr
52-5-19 / 12

Metod

Statistiken om högskolans personal

Statistiken om personal vid universitet och högskolor ingår i Sveriges officiella statistik. Undersökningen är en totalundersökning som genomförs varje år. Populationen består av personal som får lön/arvode under mätmånaden oktober och adjungerad personal som är helt finansierad av en annan arbetsgivare.

Den forskande och undervisande personalen

I statistiken delas den forskande och undervisande personalen in i anställningskategorier. Dessa är professorer, lektorer, meriteringsanställningar och adjunkter samt annan forskande och undervisande personal med eller utan doktorsexamen. Utöver dessa anställningskategorier utför doktorander både forskning och undervisning i högskolan, men de inkluderas inte i statistiken om forskande och undervisande personal. Uppgifter om doktorander redovisas i statistiken om utbildning på forskarnivå.

Heltidsekvivalenter

När vi beskriver högskolans personal använder vi ofta måttet "heltidsekvivalenter" som är en måttenhet för att beskriva personalvolym. Heltidsekvivalenter visar antalet anställda personer omräknat till heltidsarbetande. Heltidsekvivalenter beräknas genom en summering av de anställdas tjänstgöringsomfattning, det vill säga anställningens omfattning med hänsyn tagen till eventuell tjänstledighetsomfattning. Vi har valt att använda heltidsekvivalenter i den här analysen, eftersom personer kan ha flera olika anställningar, varav en del kan vara tidsbegränsade, medan andra är tillsvidareanställningar. När vi använder måttet heltidsekvivalenter räknas varje persons alla anställningar med. Måttet gör även att jämförelser mellan högskolor blir mer rättvisande då underlaget beräknas på samma sätt. Om ett lärosäte har valt att anställa fem personer med en tidsbegränsad anställning som omfattar 20 procent, medan ett annat lärosäte anställt en person med en tidsbegränsad anställning som omfattar 100 procent blir antalet tidsbegränsat anställda heltidsekvivalenter 1 för båda dessa lärosäten.

Statistiken om tidsbegränsade anställningar

UKÄ utvecklar statistiken om tidsbegränsade anställningar. Uppgift om anställningsform har ingått i statistiken sedan 2008 och sedan 2016 ingår uppgift om allmänna visstidsanställningar och vikariat. I och med att uppgifterna om allmänna visstidsanställningar och vikariat är relativt nya finns en viss osäkerhet i statistiken och framför allt gäller detta statistiken på lärosätesnivå. I analysen reduceras allmänna visstidsanställningar och vikariat från de tidsbegränsade anställningarna och redovisas separat. I de övriga kategorierna av tidsbegränsade anställningar, exempelvis meriteringsanställningar, redovisas därför inte heltidsekvivalenter som av lärosätet inrapporterats som allmänna visstidsanställningar eller vikariat. Exempelvis finns i statistiken cirka 270 postdoktorer (heltidsekvivalenter) som har en allmän visstidsanställning eller ett vikariat. Dessa redovisas i analysen som allmänna visstidsanställningar eller vikariat. Detta för att undvika överlappningar mellan olika typer av tidsbegränsade anställningar.